



Ellen Thuesens ellers harmløse operation for grå stær gik ikke efter planen. Tværtimod. Tålmodighed og grundlæggende tillid til livet har hjulpet den pensionerede friskolelærer helskindet gennem det langstrakte og komplicerede behandlingsforløb.

Når enden er god ...

En grå stær-operation er typisk et harmløst indgreb, der langt de fleste gange foregår uden komplikationer. For den pensionerede friskolelærer **Ellen Thuesen** blev forløbet imidlertid en yderst kompliceret affære, som resulterede i et utal af øjenlægebesøg og to fejlslagne operationer. Heldigvis endte det hele godt, og i dag ser hun glimrende på begge øjne.

Af **Anne Mette Steen-Andersen** Foto **gravesengraphics.dk**

E LLEN THUESEN rækker ud efter de tre læderindbundne årskalendere på sofabordet foran sig. "Se! Så mange gange har jeg været ved en øjenlæge siden efteråret 2016." Kalenderne er spækket med små farvede labels. Hver label markerer et øjenlægebesøg. Hun ryster på hovedet, lægger dem fra sig og bemærker: "Jeg har godt nok brugt oceaner af tid i venteværelser de senere år – og det uden kaffemaskiner!"

Ellen er pensioneret friskolelærer. Hun bor lidt uden for Ringe på Fyn i en af de boliger, som blev opført i forbindelse med, at hendes nu afdøde mand for 30 år siden prøvede kræfter med at starte en højskole. Ellen har altid brugt sine øjne flittigt, og for knap tre år siden begyndte hun at blive opmærksom på, at hun anstrengte

sine øjne meget, når hun læste eller tog sig af gøremål i hjemmet. Hun oplevede desuden stadig oftere blændingsgener, når hun kørte bil om aftenen.

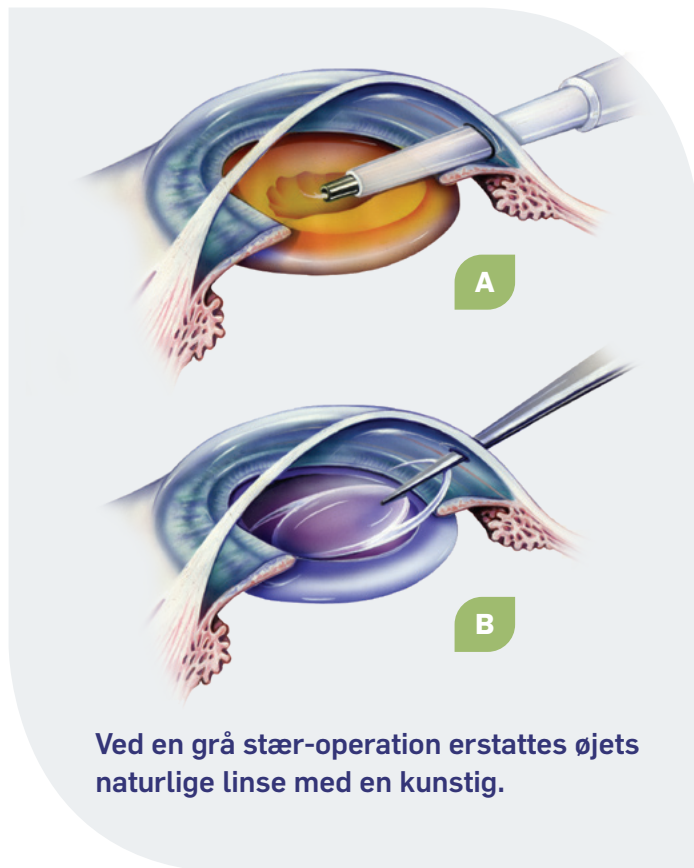
"Jeg tog til min optiker for at få nye briller. Han konstaterede dog venligt – men bestemt – at det ikke længere ville nytte at give mig stærkere glas. Han var overbevist om, at jeg havde grå stær. Så tog jeg til øjenlæge. Og ganske rigtigt: Jeg havde 42 pct. af mit syn tilbage på begge øjne, og det var helt oplagt, at jeg skulle opereres for grå stær," fortæller Ellen.

Grå stær er en af de hyppigste årsager til synsnedsættelse hos ældre i Danmark. Sygdommen bevirker, at øjets linse bliver uklar, hvilket gør, at billedannelsen på nethindens gule plet gradvist bliver mere sløret. Linsen består af en ydre kapsel og en indmad. Det er indmaden, der bliver grå og uigennemsigtig.

Hjertet kom i vejen

Ellen fik en tid til operation hos en privatpraktiserende øjenlæge i Odense nogle måneder efter, at hun havde fået konstateret grå stær. Ved en grå stær-operation åbnes linsekapslen fortil, indmaden suges ud (A), og kirurgen indsætter en plastlinse i kapslen (B) som erstatning for indmaden. Der foretages 50.000 operationer for grå stær i Danmark hvert år. Indgrebet foregår i lokalbedøvelse, varer 15-20 minutter, og i hovedparten af tilfældene foregår det helt uden komplikationer. Ellen var derfor heller ikke bekymret for at skulle have foretaget indgrebet. Hun glædede sig egentlig bare til at få det tabte syn tilbage, mindes hun.

"Desværre ville skæbnen, at jeg blev nødt til at bede om at få udsat operationen. For umiddelbart efter, at jeg havde fået konstateret grå stær, blev det opdaget, at jeg havde en udposning på hjertets hovedpulsåre, et såkaldt aortaaneurisme. Det skulle opereres akut, fordi aneurismet ellers risikerede at bryde. Det var et voldsomt indgreb, og op til otte måneder efter var jeg konstant træt, havde kvalme og ingen appetit."



Ved en grå stær-operation erstattes øjets naturlige linse med en kunstig.

ILLUSTRATIONER: MEDIAFARM

Ellens hjerteoperation fandt sted i januar 2017, og i august samme år var hun kommet nok til hæfterne til, at hun kunne opereres for grå stær.

Operationen på det første øje forløb lige efter bogen. Og bortset fra at den musik, der akkompagnerede øjenlægens arbejde, ikke faldt i Ellens smag, var der ingen gener forbundet med indgrebet. Ellen var således ikke den mindste smule betænksom ved, at hun en måned senere skulle have foretaget samme indgreb på det andet øje.



Ellen Thuesen bladrer i sine læderindbundne årskalendere fra de foregående tre år. Hver enkelt af de mange farvede sedler markerer et hospitalsbesøg eller et besøg hos en øjenlæge.

"Jeg bemærkede ikke, at der var noget galt, da jeg fik foretaget indgrebet på mit andet øje. Men da det var ovre, orienterede øjenlægen mig om, at det ikke var gået, som det skulle. Et af de instrumenter, han havde anvendt til at foretage indgrebet, havde pludselig udviklet varme, hvilket havde beskadiget min hornhinde, og gjorde, at han var nødt til at sy mit operationssår. Det lukker sig ellers normalt af sig selv uden syning," fortæller Ellen.

Operationen havde desuden resulteret i, at Ellens pupil på det opererede øje var misformet. Den lignede en kattepupil. Øjenlægen orienterede Ellen om, at hun skulle forberede sig på, at det ville blive et langt forløb, hvor hun ikke sikkert kunne forvente et acceptabelt syn på venstre øje. Hun fik besked på at komme igen ugen efter til en ny kontrol.

Tilbage under skalpellen

Ugen efter var Ellens tilstand ikke bedret. Hendes syn på det opererede øje havde lidt skade. Selv beskriver hun det, som om hun så ud igennem et stykke pergamentpapir. Og pupillen lignede fortsat en kattepupil. Det var nødvendigt at operere igen, konstaterede øjenlægen.

"Der gik mange tanker igennem hovedet på mig, da jeg fik beskeden. Ville jeg miste synet på det venstre øje? Heldigvis har jeg en tidligere øjenkirurg i min bekendtskabskreds, som jeg kunne vende tankerne med. Det gjorde mig tryk. Det har i det hele taget været fremmende for forløbet at vende de svære beskeder. For det kan være svært at kapere og få det hele med, når man sidder til en konsultation," siger Ellen.

Anden operation løste desværre ikke problemet. Tværtimod. I tillæg til de eksisterende komplikationer kunne øjenlægen nu konstatere små hvide pletter på Ellens øje, som var tegn på udsivning af proteinstof fra nethinden. Sandsynligvis var tilstanden en konsekvens af, at

der i forbindelse med operationerne var opstået strenge og sammentrækninger i glaslegemet (den klare, geléagtige substans, der fylder øjets indre bagved linsen og foran nethinden), som trak i nethinden. Træk i nethinden kan i værste fald føre til nethindeløsning, hvilket er en akut synstruende tilstand.

Efter de to mislykkede operationsforsøg var øjenlægen derfor nødsaget til at henvise Ellen til øjenafdelingen på Odense Universitetshospital (OUH), hvor de har det rette udstyr og kompetencerne til at operere øjets glaslegeme (vitrektomi).

"Jeg havde indledningsvis megen modstand imod at skulle på hospitalet. Det var ikke

så lang tid siden, at jeg havde fået foretaget min store hjerteoperation, og det var derfor forbundet med megen angst og ubehag at skulle derud igen," husker Ellen og tilføjer:

"Heldigvis er jeg sådan indrettet, at jeg har en grundlæggende tillid til livet – også når det ramler om ørerne på mig. Det har hjulpet mig til at overvinde situationer, jeg i udgangspunktet har haft modstand imod."

Fynsk luft i øjet

To uger senere lå Ellen på briksen på den enorme operationsstue på OUH's øjenafdeling. Hun husker tydeligt, hvordan hun med stor fascination betragtede det kirurgiske personale, der rutineret gennemgik procedurer og lydløst fandt de steriliserede operationsredskaber frem og placerede dem sirligt på rad og række på blå plastunderlag. Ved en vitrektomi fjerner kirurgen glaslegemet, således at det ikke længere trækker i nethinden. Når glaslegemet er væk, kan nethinden presses på plads ved hjælp af enten en væske eller en gasart, samtidig med at riften i nethinden svejses sammen med laser. Over tid forsvinder væsken eller gasarten af sig selv, og hulrummet opfyldes af øjets egne væsker.

”
Der gik mange
tanker igennem
hovedet på mig, da
jeg fik beskeden.
Ville jeg miste
synet på det
venstre øje?



Ellen Thuesen bærer ikke nag over det komplicerede forløb, hun har været igennem. Alle mennesker kan fejle – og det er vigtigere at fokusere på den gave, det er, at jeg stadig har mit syn i dag, siger hun.



"Den kirurg, der opererede, var et utrolig rart og roligt menneske. Så den modstand, jeg havde følt tidligere, forsvandt hurtigt. Jeg husker, at han efter at have fjernet mit glaslegeme smilede til mig og sagde: Nu puster jeg fynsk luft ind i stedet," griner Ellen.

Dagen efter mødte Ellen op til kontrol på hospitalet, og til hendes store glæde lød budskabet, at operationen var forløbet, som den skulle. Alt så fint ud! Samme besked modtog hun en uge senere hos den praktiserende øjenlæge.

"Jeg var inderligt taknemmelig, da jeg fik fortalt, at operationen var gået godt. Det var en lykkelig slutning på et langt og opslidende forløb," konstaterer Ellen.

Menneskeligt at fejle

En måneds tid efter operationen på OUH var Ellens syn normalt igen, og i dag ser hun fortsat glimrende på begge øjne. Og ud over at have fået foretaget øjenlågskirurgi af kosmetiske årsager har Ellen ikke siden været under skalpellen hos en øjenlæge.

"Jeg kunne vælge at være utilfreds med den praktiserende øjenlæge og bære nag over det, jeg har været igennem, men det nytter ikke noget. Jeg har intet belæg for at sige, at han ikke gjorde sit arbejde ordentligt – og i alle tilfælde er det menneskeligt at fejle. Jeg var én af de få meget uheldige," siger Ellen.

Det ligger dybt i Ellens livssyn at have en accepterende tilgang til livet. I sin tid som friskolelærer på en Rudolf Steiner-skole arbejdede Ellen ud fra en filosofi om, at tilværelsen ikke nødvendigvis er tilfældig: De ting, som sker, de sker måske af en grund. Filosofien gennemtrænger fortsat hendes liv, og den har således stået hende bi gennem det til tider kaotiske sygdomsforløb.

"Filosofien gør det lettere for mig at gennemgå svære perioder. Den gør, at jeg aldrig føler mig uretfærdigt behandlet og ikke kaster skyld over på andre. Jeg var derfor også klar til at acceptere at miste synet på det ene øje – men det er nu alligevel vældig livsbekræftende og befriende, at det ikke endte på den måde," smiler Ellen. ■



Grå stær

Læs mere om symptomer på grå stær, hvornår man skal lade sig operere, selve det operative indgreb samt begrebet 'efterstær', i Øjenforeningens brochure 'Grå stær'.

Læs brochuren på ojenforeningen.dk – eller bestil den i trykt udgave samme sted.